MİLLÎ EĞİTİM VEKÂLETİ YAYIM MÜDÜRLÜĞÜNCE HER HAFTA PAZARTESİ GÜNLERİ ÇIKARILIR. İLGİLİ MAKAM VE MÜESSESELERE PARASIZ GÖNDERİLİR.

T. C.
MİLLÎ EĞİTİM VEKÂLETİ
TEBLİĞLER DERGİSİ

YILLIK ABONESİ 40 KURUŞTUR. ABONE TUTARI MALSANDIKLARINDAN BİRİNE YATIRILMALI VE ALINACAK MAKBUZ MİLLÎ EĞİTİM VEKÂLETİ YAYIM MÜDÜRLÜĞÜNE GÖNDERİLMELİDİR.

CİLT: 16 — 15 ŞUBAT 1954 — SAYI: 786

GENELGELER:

TALİM VE TERBİYE DAİRESİ — 20/2/1954
Sayı: 403.-321/35

3770

VALİLİKLERE

Her derecedeki okul kitaplarımızdan bir kısmının faydasız kitap depoları halinde bulundurulduğu görülmektedir. Halbuki kitaplığın, hem öğretmenler ve öğrenciler için kaynak ve materiyel vazifesi görmesi, hem de okulun bellibaşlı bir çalışma merkezi olması icabetmektedir.

Şimdiki durumun kısa zamanda düzeltilmesi için, her okulda öğretmenler kurulu tarafından kültür koluna seçilmiş bulunan arkadaşların diğer öğretmenlerle sıkı bir işbirliği yaparak, kitaplık meselesini esaslı bir şekilde ele almaları zarureti vardır.

I. — OKUL KİTAPLIĞININ BÜNYESİ VE GELİŞTİRİLMESİ:

Okuldaki kitaplar, «öğretmen kitaplığı» ve «öğrenci kitaplığı» olarak iki grupa ayrılacaktır. Bu ayırmada öğrenci kitaplığının bütünlüğü esas tutulmalı, aynı zamanda öğretmen kitaplığında bulunması istenen bir eser, fazla nüshası yoksa, mutlaka öğrenci kitaplığında bırakılarak, bundan öğretmenlerin de gereği gibi faydalanmaları hususu sağlanmalıdır.

Öğretmen kitaplığı: Meslekî eserlerle birlikte, herhangi bir öğretmen için faydalanma ve tetkik değeri taşıyan her çeşit kitabı ihtiva edebilir.

Öğrenci kitaplığı: Bir ihtisas yeri olarak düşünülmemelidir. Burada bulunacak kitapların, okul müfredatına ve terbiye gayelerine göre öğrencilere verilecek zihnî ve ahlâkî formasyona yardım etmesi lâzımdır.

Bunun için, ilk iş olarak, okulda bulunup da öğretmenin ve öğrencinin normal ihtiyaçlarına cevap vermiyecek durumda olan kitaplar ayıklanmalı ve:

a) İdeoloji bakımından millî ve içtimaî değerlerimize aykırı telkinler yapan zararlı kitaplar ve dergiler, mucip sebepleri açıklıyan birer kısa raporla, Vekâlet Yayım Müdürlüğüne gönderilmelidir. Öğrenciler tarafından yanlış anlaşılması muhtemel eserler de öğretmen kitaplığına nakledilmelidir. Ancak ilgili öğretmenlerin aydınlatıcı kılavuzluğu ile, öğrencilerin bunlardan faydalanmaları mümkündür.

b) Cinsiyet heyecanlarını tahrik edici sahneleri ve resimleri ihtiva eden; kolay yaşama, hayalperestlik ve cinayet temayüllerini besliyen; belli şahısları teşhir etme gayesiyle yazılmış bulunan; hâsılı gelişme çağındaki çocukları zararlı tecessüslere ve istikametlere sevk edecek mahiyette olan eserler yine Vekâlet Yayım Müdürlüğüne gönderilmelidir.

c) Dil ve ifade bakımından kötü misal teşkil eden, muhtevaca okul seviyesinin çok altında kalan faydasız kitap ve dergilerle, konusu müfredatın dışında kalıp herhangi bir bakımdan terbiye vasıtası olarak kullanılması imkânsız görülen eserler (bu arada, eski harflerle yazılmış veya basılmış olan ve öğretmen kitaplığında bulunmasına lüzum görülmiyen kitaplar) Vekâlet Kitaplıklar Müdürlüğüne gönderilmelidir.

Ayıklamada peşin, acele ve indî hükümlere göre hareket edilerek faydalı kitapların ihmal edilmesi asla doğru olamaz. Kitaplık, okulun bilgi, terbiye, zevk ölçülerinin gerçek bir ifadesi olmalıdır.

Okulca satın alınacak, kabul edilecek veya okul kooperatifinde satılmasına müsaade edilecek kitaplar için de, yukarda açıklanan esasların dikkate alınması lâzımdır. Bunlar hakkında düşünülecek terbiye kıstaslarından başlıcaları şunlardır:

a) Konunun gençlere uygun bulunması; aynı zamanda onların hoşlarına gidecek, kendilerinde okuma hevesi ve takdir duygusu uyandıracak mahiyette olması;

b) Hâdiselere dayanan kitaplarda, vakaların, gerçeğe uygun olarak, tarafsız bir bakışla incelenmiş bulunması;

c) Üslûp, kelime zenginliği, cümle yapısı, umumiyetle şekil ve ifade bakımından konunun başarı ile ve okuyucuların ilgilerini çekecek tarzda açıklanmış bulunması;

d) Iç ve dış görünüş (boy, kalınlık, kapak ve cilt, kâğıdın cinsi, sahife kenarları, harf tipleri, satır aralıkları, haritaların, şekillerin ve resimlerin açıklığı ve canlılığı) bakımından memleketimizin imkânlarına göre tatmin edici olması;

e) Okulda fazla kullanılmıyacak cinsten ve pahalı olmaması; (Okulda kâfi sayıda nüshası bulunan kitapların satın alınması doğru değildir.)

f) Eserlerin, salâhiyetli kimseler tarafından (ilgili öğretmenler, güvenilir tenkid yazıları, bibliyografyalar veya listeler) tavsiye edilmiş ve okulun, kültür kolunu yöneten öğretmeniyle birlikte müdürü tarafından uygun görülmüş bulunması.

Okul kitaplıklarında, kitaplardan başka, müfredat ve terbiye gayelerine aykırı düşmemek şartiyle, geniş bir kütleye hitabeden veya sanat, kültür, edebiyat, spor, elişleri ve — okulun bünyesine uygun — meslek bahislerini ilgilendiren dergiler ve gazeteler bulunabilir. Broşürlerden, kataloglardan, kupürlerden, resimlerden tasnifli ve standart ölçüde dosyalar tertiplenmesi faydalıdır.

Okullarda çalınabilecek plâkların, kullanılabilecek filimlerin veya diyapozitiflerin de kitaplıklarda bulundurulması iyi olur.

II. — KİTAPLIKTAN FAYDALANMA:

Okul öğrenci kitaplıklarının gayesi, öğrencilerde okuma ve araştırma merakı uyandırmak, bu merakı faydalı yollara yöneltmektir. Okuma bir şey öğrenmek için olabileceği gibi, iyi vakit geçirmek için de olabilir. Bu hususta alınması gereken başlıca tedbirler şunlardır:

1 — Her okulda bir Okuma Odası bulunmalıdır. Bu odaların kitaplıkla birleştirilmesi en uygun şekildir. Okuma odaları için, basit şekilde ve yeter sayıda eşya mutlaka sağlanmalı; şartlar rahat okumaya elverişli olmalı, temizlik işleri aksatılmamalıdır.

Okuma odalarının gürültülü yerlerden uzak olması tercih edilir.

Oda, çekici bir tarzda tertiplenmelidir. Uygun bir yere veya kapının dışına, yeni gelen kitapları tanıtmak için, bir teşhir camekânı veya masası konulmalıdır. Müracaat masası kapıya yakın olmalı, kitap katalogları münasip bir yere yerleştirilmelidir. Müracaat kitapları, resim, kupür dosyaları müracaat masasının yakınlarında bulunmalıdır.

2 — Okuma odalarında mutlak bir disiplin ve sükûnet hâkim bulunmalıdır. Bu odalar, aynı zamanda muaşeret esaslarının benimsenmesine yardım edecektir.

3 — Öğrenciler, kitaplıkta sözlüklere, ansiklopedilere, atlaslara, yardımcı ders kitaplarına serbestçe başvurabilmelidirler. Öbür kitapların da açık raflarda bulundurulması faydalıdır. Böyle yapılırsa, çocukların, bilmedikleri kitapları öğrenmelerine, bunlarla yeni alâkalar kurmalarına yol açılmış olur. Buna imkân görülmediği takdirde, kitapların sırt yazıları ihmal edilmemeli, kalın kitapların adları ve yazarları dışardan okunabilmelidir.

4—Çok okunan kitapların bir an önce ciltletilmesi lâzımdır. Zaruret halinde, eğer mümkünse, okulda çok iyi ve güzel cilt yapan öğrencilerden kurulacak bir ekip bunu sağlıyabilir. Fakat okul kitaplıklarındaki eserlerin, deneme veya öğretme maksadiyle, rasgele ciltletilmesinden ve çirkinleştirilmesinden kaçınılmalı, bu şekilde ciltletilmiş eserler varsa ciltleri yeniletilmelidir. Kitabın dışı da, çocuğa temizlik, güzellik duygusu ve okuma hevesi telkin edebilmelidir.

Ciltletilmiyen kitaplar ve dergiler için, türlü kitapların geçirilebileceği kaplıklar kullanılmalıdır.

5—Evlere verilebilecek eserlerin önceden tesbiti zaruridir. Tedariki güç olan kitaplar, kıymetli eserler, müracaat kitapları ve benzerleri kitaplık dışına çıkarılamaz.

6 — Öğretmenler, kendi aralarında nöbetleşerek, haftanın belli günlerinde danışma saatleri ayırmalıdırlar. Çünkü çocukla-

rımız, okuma konusunda kılavuzluğa şiddetle muhtaçtırlar. Her öğretmen, okumaktan zevk almıyan öğrencileri için hususi okuma programları yapmalı; muhtelif okuma tiplerine ve seviyelerine göre, meselâ, resimden yazıya, dergiden kitaba, hikâyeden fikre, eğlenceden incelemeye götüren tedriçli repertuvarlar hazırlamalıdır.

Ayrıca, okumayı teşvik maksadiyle, her öğretmen, gerekli gördüğü tedbirleri almalı ve bunları ders saatlerinde de ihmal etmemelidir. Gruplara veya münferit öğrencilere vazife ve araştırma konuları verirken okul kitaplığında mevcut kaynakları da tanıtma; onlara bu kitapları kullanmayı öğretme; her dersin sonunda bahisle ilgili kitaplara dair — cilt ve sahife tasrih ederek— basit bibliyografya bilgileri verme; tavsiye edilen kitapların kullanılıp kullanılamadığını kontrol etme; bir kısmı sınıfta okunan veya tanıtılan meraklı eserlerin tamamını öğrencilerin okumalarına bırakma; kitaplıkta çözülebilecek tecessüs konuları ortaya atma; okulun, hattâ sınıfların ilân yerlerinde, okul gazetelerinde yeni kitapları tanıtma; icabında bunların özetlerini verme; öğrenciler arasında okuma grupları teşkil etme; kitaplar ve kitaplık hakkında konuşmalar tertipleme, öğrencileri birer kitaplık sahibi olmaya teşvik etme, gibi.) Bu bakımdan münakaşa, münazara ve gazete gruplarının veya kollarının kitaplık koliyle birlikte çalıştırılması faydalıdır.

Gazetelerden, dergilerden çıkarılacak faydalı kupürlerin bir duvar levhasına bir müddet için iliştirilmesi ve bunların sık sık değiştirilmesi, zaman zaman türlü kitaplardan hususi sergiler (meselâ Türk piyesleri, Türk romanları, yakınçağ tarihleri, bibliyografyalar...) tertiplenmesi kabîlinden işler, kitaplık faaliyetleri arasında yer almalıdır.

7 — Öğrencilerimizin okuma tarzları da her bakımdan düzeltilmeğe muhtaçtır:

a) Oturuşun düzgün ve rahat olması, yazı ile göz arasında bulunması gereken normal aralığın muhafazası mühimdir. Sessiz okumanın geliştirilmesine; okurken lüzumsuz hareketler yapan, satırları parmakla takibeden, dudaklarını kıpırdatan, gözlerini yoran öğrencilerin, sırası geldikçe, ikaz edilmesine ehemmiyet verilmelidir.

b) Öğrencilere okurken not alma itiyadı da verilmelidir. Kompozisyon derslerinde, fırsat çıktıkça öbür derslerde, önce katalok, kitap fişi, sözlük, ansiklopedi, bibliyografya, fihrist, indeks gibi vasıtaların kullanılışları üzerinde uygulamalar ve araştırmalar yaptırılmalı; not alma, özet çıkarma, kaynak bulma, bilgi toplama, okunan kitaplar ve makaleler için birer fiş doldurma, bu fişleri tasnif etme, değerlendirilip yeri geldikçe kullanma gibi çalışmalara yer verilmelidir.

Fakat bunlardan önce okul kitaplığından ve genel kitaplıklardan istifade etme yollarının gösterilip benimsetilmesi şarttır.

8 — Okuma odalarında öğrencilerin okudukları eserlerin fişlerle takibi verimli olmaktadır. Belli aralıklarla, sınıflara veya gruplara göre okuma istatistik ve grafikleri tertiplenmesi de faydalıdır.

9 — Kitaplık kollarında (veya okuma kulüplerinde), kitaplıkla meşgul öğretmenin ve kitaplık memurunun yardımcısı olarak, iyi seçilmiş öğrenciler çalıştırılmalıdır. Kitaplık kolunun başlıca konuları arasında «kolun yönetmeliğini hazırlama, kitaplığın ve kitapların bakımını sağlama, kitapları — çeşitli maksatlara göre—süratle ve intizamla hazırlama, kitap alıp verme, ciltletme ve ayrıca, kitaplıkla ve kitaplarla ilgili yazı, fiş, sipariş» işleri v. b. vardır.

Kolun gayesi, öğrenciler arasında, kitap kullanma ve okuma heveslerini artırmak, okulun kitaplık servisini genişletmektir. Bu kola her öğrenci üye olabilir. Kolun içinde, muhtelif gayeler için, ayrı komisyonlar kurulabilir.

Okuma odalarının, ders saatleri ve günleri dışında, mümkün olduğu kadar fazla müddetle açık bulundurulması hususunda gereken tedbirler alınmalıdır.

10 — Öğretmen kitaplığı için ayrı bir oda bulunmadığı takdirde, öğretmen odalarından, öğrenci kitaplıklarından faydalanılabilir.

11 — Bazı okullarımızda yıllardanberi gelişmiş ve genel kitaplık karakteri kazanmış zengin koleksiyonlar bulunmaktadır. Bunların, öğretmen kitaplıklariyle birleştirilmesi ve—okul dışındaki ehliyetli kimselerin faydalanmalarını mümkün kılacak durumda bulundurulmak şartiyle — okulda muhafaza edilmesi uygun olur.

Okul kitaplıklarının tasnif işleriyle ilgili bilgiler ileride gönderilecektir.

Ilgililere tebliğini saygılarımla rica ederim.

Maarif Vekili
R. S. Burçak

NOT: Vekâlet Yayım Müdürlüğüne ve Kitaplıklar Müdürlüğüne gönderilecek kitaplar hakkında Ayniyat Talimatnamesi hükümlerine uyulacaktır.

BU DERGİDEKİ KANUNLAR, KARARLAR VE TAMİMLERLE DİĞER YAZILAR TARAFIMIZDAN OKUNMUŞTUR

1	12	23	34	45
2	13	24	35	46
3	14	25	36	47
4	15	26	37	48
5	16	27	38	49
6	17	28	39	50
7	18	29	40	51
8	19	30	41	52
9	20	31	42	53
10	21	32	43	54
11	22	33	44	55

(Bu dergi 29/3/1954 tarihinde basılmıştır.)

Ankara— Maarif Basımevi